

Ecclesia Semper Reformanda

Az Európai Protestáns Egyházak Közösségének legújabb dokumentuma az egyházi élet tartalmi és szervezeti megújulásának alapjait és lehetőségeit vizsgálja. Az egyházak reformokkal kapcsolatos nyilatkozatai és állásfoglalásai alapján összeállított dokumentum, illetőleg a tagegyházak között ebben a kérdésben elindult párbeszéd kezdeményezése kettős célt szolgált. Egyrészt felmutatni, hogy a tagegyházak közösen kívánnak szembenézni a 21. század ekkleziológiai problémáival, amelyek a legtöbbször hasonló kérdéseket vetnek fel, ám a válaszok és megoldások igencsak eltérőek.¹ Másrészt, hogy a fiatal generáció számára létrejöjjön egy olyan nemzetközi ökumenikus fórum, ahol lehetőséget kapnak megismerni Európa protestáns egyházainak elméleti-gyakorlati teológiai útkereséseit és aktuál-társadalmi kihívásait.² Kiemelt jelentőséget kap továbbá a dokumentumban a fiatal nemzedék értelmezése az európai protestantizmus megújulási esélyeit illetően, valamint hogy hogyan azonosul ez a generáció az egyház mai reformációját célzó új stratégiákkal.

A közös munka 2009 októberében kezdődött, az azóta eltelt időben a részkérdéseket tanulmányozó csoportok külön-külön dolgozták fel a különböző kontextusok társadalmi folyamatait és ekkleziológiai konzekvenciáit vizsgáló egyházi állásfoglalásokat. Az Európai Protestáns Egyházak Közösségének 92 tagegyháza közül 25 egyház, összesen 35 fiatal delegáltja vett részt a munkában. A dokumentum a tagegyházakhoz véleményezése után további átdolgozással a szervezet 2012-es firenzei nagygyűlésén kerülhet elfogadásra.

A dokumentum egy kérdőív kiértékelésével kezdődik, amely a megújulási folyamatok kontextusáról, és a felmerülő problémákról számol be. A 2. fejezet arra a kérdésre keresi a választ, hogy mi indokolta ezen folyamatok elindulását. A fejezet a szociológiai fejlődések és politikai kontextusok áttekintését kísérli meg, különös tekintettel arra, hogy a reformokat motiváló kihívásokat hogyan értelmezi az egyház. A 3. fejezet a teológiai reflexiót tartalmazza, megkísérli feltérképezni a vizsgált dokumentumok ekkleziológiai előfeltételeit és implicit következtetéseit. A 4. fejezet az egyházi reformok két speciális területére tekint: a szervezeti, illetve az istentiszteleti reform ügyére. A dokumentum a megújulási processzusokra vonatkozó ajánlásokkal, javaslatokkal végződik, azzal a hangsúlyos megjegyzéssel, hogy minden reform adott kontextusban valósulhat meg, ezért általános recept a megújulásra nem adható. A dokumentum célja a tagegyházak közötti párbeszéd elindítása, az egymásra figyelés és egymástól való tanulás elősegítése.³

1. A dokumentumot bevezető kérdőív legfontosabb célkitűzése az egyházi megújulás meghatározásának kérdése. A definíció kettős: a megújulás egyszerre jelenti a belső, megújulási kezdeményezéseket (a liturgia, a spiritualitás terén elindult változások), valamint a külső tényezők által generált reformokat (globalizáció, szekularizáció hatásaira való reflektálás).⁴

A belső megújulás bibliai eredetű megújulást jelent, vagyis az ősegyház gyakorlatához való visszatérést. Ez a fajta reform örökérvényű, hiszen tulajdonképpen nem más, mint az egyház folyamatos önértékelése tekintettel a hitre és annak kifejeződési formáira.

A külső kényszerből elinduló, a kontextussal összefüggő megújulás, a világi tényezőkre reflektáló, és azzal folyamatosan „ütköztetett” evangélium hirdetését jelenti. A

---

¹ 3.

² Megjegyzés: a dokumentumot előkészítő munkacsoport fiatal, 35 év alatti delegáltakból állt.

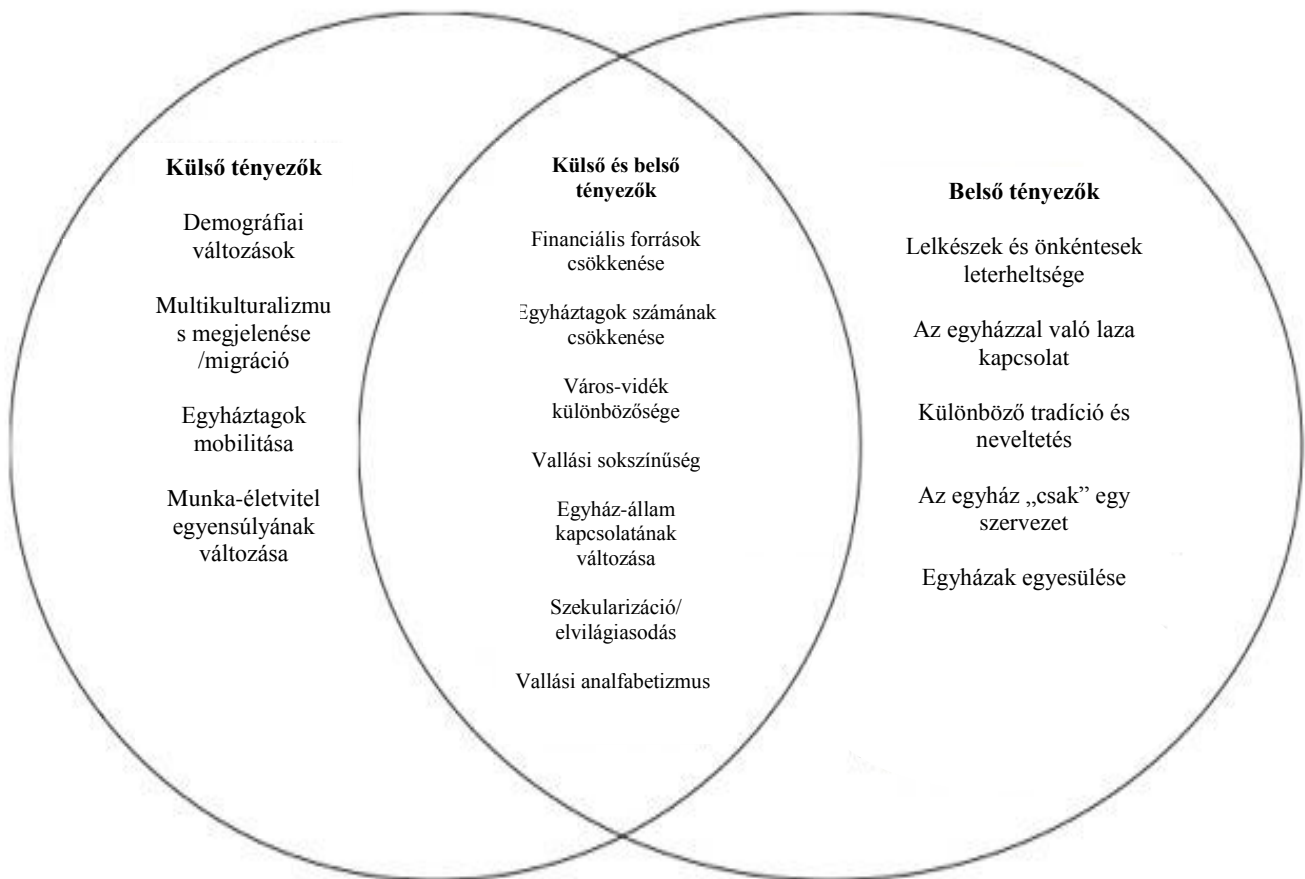
³ 5.

⁴ 6.

spiritualitás, az istentisztelet, az evangelizáció, a katekézis vagy diakónia területén folyamatos megújulásra van szükség az egyházban.⁵

2. A fejezet a megújulás kettős okát fejt ki: a belső, teológiai motivációt és a kontextuális valóságot, azaz a vízió generálta, illetve probléma orientált okokat.⁶ Az egyház megújulási kísérleteinek többsége egy-egy konkrét problémához kapcsolódik. Vagyis egy adott kérdésre születik egy speciális válasz. Az egyházi reformok vagy külső-, vagy belső-, illetve a kettő együttlétéből adódó tényezők által generáltak.⁷ A külső tényezők között említi a dokumentum az európai demográfiai mutatók zuhanását, a multikulturalizmus megjelenését, a munkaügyi változásokat. Egyszerre külső és belső tényező: az egyháztalálkozó számának csökkenése és az ezzel összefüggő gazdasági válság, az egyház-állam kapcsolat alakulása, a migráció. Kifejezetten belső tényezők: kánaáni nyelv használata, az egyház szekularizációja (Huber), strukturális kérdések.⁸

A dokumentumokból hiányzik a megújulásnak, mint Isten megtérésre és újjászületésre ösztönző szemlélete. Vagyis, az egyház hiteles bizonyoságtétele minden időben, amely az egyház természete és a világban való jelenléte kérdését idézi.⁹

3. Az ekkleziológia kérdése a fejezet központi témája. A bibliai metaforák („Krisztus teste”, „a világ világossága”, „Isten népe”, „föld sója” stb.) és a protestáns ekkleziológiai modellek

⁵ 8-9.

⁶ 12.

⁷ 13-14.

⁸ 15.

⁹ 15.

vizsgálatának szándéka az egyház küldetésének megvilágítása.¹⁰ A cél az egyház és világ kapcsolatának újraértelmezése. A vizsgált dokumentumok fontos kérdése, hogy az egyháznak kontextualizálnia kell magát vagy alternatív kultúrát szükséges biztosítania?

A legtöbb társadalomban az egyház jó kapcsolatokkal rendelkezik, küldetésének analógiája a Biblia szerint: a „föld sója” (különösen érvényes ez ott, ahol többségben van az illető tagegyház). A kisebbségben élő egyházak, elsősorban a poszt-kommunista országokban, mint *ecclesia militans* vannak jelen, folyamatos kritikával illetve a társadalom és az állam, küldetésükkel össze nem egyeztethető intézkedéseit.¹¹

Az egyház megújulását segítheti az a tudat, hogy az egyház tulajdonképpen az „evangélium gyermeke” (*creatura evangelii*) és ezért szükségeszerű a folyamatos visszatérése a forráshoz, fontos a megtérés. Az Ige hármasköréről van itt szó, azaz a kijelentett Ige - Krisztus, az írott Ige – Szentírás, és a hirdetett Ige – Egyház (Barth).¹² Az egyház által hirdetett Ige elválaszthatatlan az első kettőtől, és a megtéréstől, amely megvilágosítja, hogy az egyház nem azonosítható az Igével. Hiszen nemcsak az egyház jött létre az Ige által, hanem a világ is, tehát Isten is nemcsak az egyházzal, de a világgal is kapcsolatban van. Mindkettő teremtett és mindkettő bűnös.

Az Isten-egyház-világ kapcsolatának helyes értelmezéséhez szükséges a szövetség fogalom bevonása.¹³ A dokumentum a bibliai szövetségek közül a Noéval, Ábrahámmal és a Krisztusban kötött szövetségről beszél, amelyek elválaszthatatlanok egymástól, következésképpen Isten – és az egyház is – a világgal szövetségben van. Az egyház úgy kontextualizálja magát a világban, hogy tudomása van arról, hogy Isten a világgal is szövetségben van. Ez a kontextualizálás azonban nem jelenthet megkülönböztetetlenséget, hiszen az egyháznak mindig próféta szerepe van, amely a világ (és a saját) bűneit kell, hogy megvilágítsa.

4. A megújulás területeit illetően a dokumentum a strukturális és istentiszteleti reformokra tekint.¹⁴

A strukturális megújulást hat európai egyház példáján keresztül vizsgálja, azzal a megállapítással, hogy mindegyik a maga nemében egyedi, hiszen minden reform kontextuális kell, hogy legyen. A strukturális reformok között megfigyelhető az egyházak és gyülekezetek összevonása, illetve egymás közötti hatékonyabb kooperációja, valamint a gyülekezetek specializációja, laikusok bevonására tett erőfeszítései.¹⁵

Az istentisztelet terén számos reform történt a legtöbb tagegyházban.¹⁶ A társadalmi és kulturális folyamatok generálta liturgiai reformok célja a célirányos megszólítás. A legtöbb tagegyház a kazuális szolgálatokra, illetve alternatív istentiszteleti formákra fekteti a hangsúlyt.¹⁷ Az istentiszteleti formákat illetően fontos kérdés, hogy az egységre vagy a különbözőségekre kell inkább törekedni, a tagegyházaknál mindkettő előfordul. A laikusok bevonása az istentiszteletbe szintén hangsúlyos, a tagegyházak nagyon eltérő mértékben élnek ezzel a lehetőséggel.¹⁸

5. A dokumentum öt ajánlással zárul:

---

¹⁰ 17.

¹¹ 21.

¹² 22.

¹³ 22.

¹⁴ 25.

¹⁵ 28.

¹⁶ 31.

¹⁷ 34.

¹⁸ 35.

- a) Az egyház minden megújulási kísérlete az Istenhez való megtérés és a Szentlélek általi megújulás kísérlete.
- b) A protestáns egyházak meggyőződése, hogy az evangélium nem törvényszerűen határozza meg az egyház formáját. Az egyház az evangélium tükrében folyamatos reformációra szorul.
- c) Az egyházaknak komolyan kell venni a kihívásait, ezeket felelősségteljesen megválaszolni és nem elbújni egy-egy „vízió” mögé.
- d) A reformációra adott teológiai és pragmatikus válaszok nem alternatív, hanem komplementer módon tekintendők. Az egyház és a világ Isten szövetségese, a kettő nincs egymással feszültségben.
- e) A strukturális reformok kettős célt szolgálnak: a források jobb felhasználását és a felmerülő kérdésekre adott választ. A megújulásnak mind a tagokat, mind pedig a misszió ügyét szolgálnia kell.
- f) Az egyházi szolgálat és felszentelés kérdése folyamatosan aktuális, hiszen a felszentelt lelkészek munkája az új egyházi kihívásokkal összhangban kell, hogy legyen.
- g) Az örökölt és új istentiszteleti formákat lehetőség szerint együtt kell látni.¹⁹

---

¹⁹ 38.